

zaaknummer 2012 T 935 (4) en (5)

25 maart 2014

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. M. Bomers, advocaat te Nijmegen.

tegen:

(wijlen) **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: [aangeklaagde 1],
(tijdens haar leven) lid van de Congregatie De Kleine Zusters van de H. Joseph,

en

(wijlen) **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: [aangeklaagde 2]
(tijdens haar leven) lid van de Congregatie De Kleine Zusters van de H. Joseph.

1. De procedure

De klaagschriften in beide zaken zijn door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 16 april 2013.

Op 23 juli 2013 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op de klaagschriften ingekomen van zr. [naam], provinciaal overste van de Congregatie de Kleine Zusters van de H. Joseph.

Op 8 oktober 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen met zijn dochter mevrouw [naam]. Hij heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. M. Bomers, advocaat te Nijmegen. Namens de Congregatie zijn verschenen: zr. [naam], provinciaal overste van de Congregatie de Kleine Zusters van de H. Joseph en [naam], beleidsmedewerker van de Congregatie de Kleine Zusters van de H. Joseph.

Na de zitting is klager in de gelegenheid gesteld met nader (bewijs) materiaal te komen om zijn klaagschrift te ondersteunen. Op 19 december 2013 is bij de Klachtencommissie een mail

binnengekomen van de juridisch adviseur van klager met als bijlagen: binnengekomen van de juridisch adviseur van klager met als bijlagen:

- Een verklaring van de huisarts van [klager], dokter [naam];
- een verslag van de vertrouwenspersoon van [klager], mevrouw M[naam], van de met hem in maart en april 2013 gevoerde gesprekken; en
- een aankondiging van een verklaring van de heer drs [naam], arts werkzaam in het [naam]ziekenhuis (nagezonden op d.d. 24 december 2013).

Van de Congregatie De Kleine zusters van de H. Joseph is hierop geen reactie meer ontvangen.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klager heeft in de periode van 1964 tot 1973 (met een kleine onderbreking in 1965, hij lag toen van februari tot augustus in het ziekenhuis) gewoond in internaat [naam] te [plaats]. [aangeklaagde 2] was het hoofd van [internaat]. [aangeklaagde 1] was het subhoofd.

Klager komt uit een gezin met dertien kinderen. Hij is de 8^e in rij. Het gezin woonde in [plaats]in [provincie]. In 1964 is klager als 6-jarige jongen door de kinderbescherming naar het [internaat] in [plaats] gebracht. Zijn moeder kon de opvoeding van de kinderen niet aan en had geen geld om de monden te voeden.

Klager bezocht de lagere school aan de overkant van het internaat. Hij kon niet meekomen op school en werd regelmatig halverwege de dag teruggestuurd naar het internaat.

Na de Eerste H. Communie werd klager op 7-jarige leeftijd misdienaar in de kapel bij [internaat]. Hij diende de ochtendmis om 6.00 uur, 's middags het lof en 's avonds de avondmis. Tussendoor moest klager [aangeklaagde 1], die verantwoordelijk was voor de kapel, helpen met het poetsen van de kapel en alles klaarmaken voor de pater. [aangeklaagde 1] riep klager dan naar de sacristie. Daar moest klager zijn broek uit doen. Voorts trok [aangeklaagde 1] haar lange zwarte kleed omhoog en pakte klagers hand. Ze bewoog zijn hand in haar kruis op en neer. Eerst langzaam en dan sneller tot klager nattigheid voelde en zij klaar kwam. Ook moest klager op zijn knieën gaan zitten met zijn voeten over elkaar vlak voor een hoge rode stoel waarop [aangeklaagde 1] zat. Ze klemde zijn hoofd tussen haar benen. Doordat klagers hele hand bij de zuster naar binnen ging was ook zijn hoofd [plaats] dichtbij. Er was bij de zusters echter geen sprake van orale bevrediging. Als de zuster begon te 'schudden' en klager nattigheid voelde werd de druk tegen zijn hoofd minder. Het misbruik vond jarenlang zo ongeveer 3 keer per week plaats.

Klager moest in die tijd ook regelmatig bij [aangeklaagde 2] komen. Dit gebeurde als klager straf kreeg of als de rapporten uitgedeeld waren. Ieder kind kreeg voor elke 9 een dubbeltje en voor elke 10 een kwartje. Klager kon niet meekomen op school en haalde nooit negens en tiens. [aangeklaagde 2] liet klager voor haar op zijn knieën zitten. Ze trok haar zwarte kleed omhoog en liet klager met zijn hand haar kruis betasten tot ze klaar kwam. Klager kreeg vervolgens twee dubbeltjes van haar. Ook moest hij haar bevredigen als hij straf kreeg. Dat was bijvoorbeeld als zijn handen niet helemaal schoon waren als hij met de hostieschaal moest lopen. Het misbruik door [aangeklaagde 2] vond ongeveer 10 keer per jaar plaats. Vier keer per jaar voor het rapport en de rest voor straf.

In de jaren '70 ging klager tijdens de zomervakantie met de kinderen die niet naar huis konden of mochten naar de blokhut in [plaats]. De blokhut had twee zalen en een groot terrein er om heen. Het eten werd iedere dag in grote ketels met een volkswagenbusje opgehaald in

[plaats]. Klager moest elke dag met de [aangeklaagde 2] en [aangeklaagde 1] mee om het eten op te halen en ieder keer wilden ze zijn 'besneden' plassertje zien om te kijken hoe het eruit zag en of het goed genas. Vervolgens moest klager weer met zijn hand onder de rokken van de zusters voelen tot ze klaar kwamen. Als dat gebeurd was, noemden ze klager 'in de naam van de heer een lieve jongen'. Klager was blij toen de twee weken zomervakantie om waren.

2.2. Naast het voorgaande vonden er nog andere gebeurtenissen plaats.

In [internaat] was een ziekenzaal waar [aangeklaagde 1] de dienst uitmaakte. Zij probeerde allerlei kruiden op klager uit, waardoor klager op een gegeven moment last had van verstopping. Er werd toen een slang tussen klagers billen gestoken die vol met water werd gegoten tot klager er buikkrampen van kreeg en het water eruit spoot.

Verder werd klager door [aangeklaagde 1] eens in de zoveel tijd uit bed gehaald. Hij moest dan als misdienaar met haar en de pater mee naar [instelling] dat twee straten verderop lag. Klager moest het doosje zelf dragen waarmee laatste sacrament werd toegediend. In [instelling] werd vervolgens het laatste sacrament toegediend aan een zwakbegaafd of gehandicapt kind.

Daarna pakten de zuster en de pater een hoofdkussen en drukten dit op het gezicht van het kind tot het kind stierf. Klager stond er als misdienaar bij. Als het kind was overleden werd het in een kist gelegd die al klaar stond op de gang. Dit gebeurde een paar keer per jaar. Klager ziet het nog altijd voor zich en kan er nog altijd niet goed van slapen.

2.3. De gebeurtenissen, zoals hierboven genoemd, hebben bij klager geleid tot ernstige psychische klachten. Na zijn vertrek uit het internaat in 1973 is hij op 15-jarige leeftijd opgenomen in het ziekenhuis in [plaats] en onder behandeling geweest van een zenuwarts. Zijn leven lang heeft hij last van wat hem in zijn jeugd is aangedaan. Hij kan er niet van slapen. Klager heeft last van nachtmerries en bonkt dan met zijn hoofd overal tegenaan. De klachten worden de laatste jaren steeds erger. Ook heeft hij last van huidklachten. Volgens zijn artsen komt dit door het opgelopen trauma. Klager is sinds 1984 volledig arbeidsongeschikt vanwege psychische beperkingen. De gebeurtenissen in [plaats] en de moeilijke situatie thuis hebben klager voor het leven beschadigd. Een normaal leven is voor hem niet meer mogelijk.

In 1979 is klager getrouwd. Na drie weken heeft klagers vrouw hem verlaten, omdat zij de verhalen van het misbruik van een broer van klager had gehoord. Ook klagers tweede huwelijk liep op de klippen, dit maal vanwege zijn probleem met aanrakingen.

Klager heeft verder veel last van ontstekingen. Hij slikt dure ontstekingsremmers die hij gedeeltelijk zelf moet betalen.

2.4. Klager wil met zijn klacht bijdragen aan de bekendmaking van de gebeurtenissen in [plaats]. Er is een aantal jaren geleden een groot politieonderzoek gedaan naar het vroegtijdig overlijden van veel kinderen in [instelling]. De conclusie van het onderzoek was dat het zeer waarschijnlijk is dat er misdrijven zijn gepleegd. Naast de medische experimenten, de misdrijven en het strenge regime is, naar de mening van klager, het seksuele misbruik onderbelicht gebleven.

Klager wil door middel van deze procedure erkenning krijgen voor het hem aangedane leed. Hij wenst voorts excuses en een passende schadevergoeding.

3. Het verweer/ De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagden zijn overleden en kunnen geen weerwoord geven. De provinciaal overste zr. [naam] heeft in haar reactie gesteld dat uitgebreid onderzoek is verricht naar de levensloop van beide aangeklaagden.

Zij concludeert dat geen aanwijzingen zijn gevonden voor een mogelijk seksueel misbruik, maar dat zij, los van enkele punten die vragen bij de congregatie oproepen en de goede herinneringen die zij aan aangeklaagden hebben, ook geen reden heeft om aan te nemen dat klager onwaarheid spreekt.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de hiervóór onder 2.1. door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als zijnde seksueel misbruik in de zin van de Procedure. Ten aanzien van hiervóór onder 2.2. door klager gestelde feiten is de Klachtencommissie van oordeel dat deze feiten, hoe ernstig ze ook zijn misbruik in de sfeer van lichamelijk, respectievelijk geestelijk geweld betreffen, geen seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

4.3 Er zijn ongeveer vijftig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagden verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagden zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken.

Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat een aantal van de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden.

De klachtencommissie acht ten aanzien van aangeklaagde [aangeklaagde 1] aannemelijk dat klager haar met de hand moest bevredigen en dat dit drie keer per week gedurende een aantal jaren (in de periode tussen 1964 en 1973) plaatsvond.

De Klachtencommissie acht ten aanzien van aangeklaagde [aangeklaagde 2] aannemelijk dat klager aangeklaagde met de hand moest bevredigen en dat dit gedurende een aantal jaren (van 1964-1973) tien keer per jaar plaatsvond.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt, in de eerste plaats door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft verteld.

Daarnaast wordt zijn verhaal ondersteund door met name de brief van de heer [naam], waarin deze verklaart dat hij destijds heeft gehoord hoe zijn vader (die toen bij [internaat] werkte) aan zijn moeder vertelde dat klager werd misbruikt door [aangeklaagde 1] en [aangeklaagde 2]. De Klachtencommissie hecht bijzondere waarde aan deze getuigenverklaring, nu deze verklaring niet (indirect) van klager afkomstig is, maar de eigen herinnering van de heer [naam] betreft over hetgeen hij destijds van zijn vader heeft gehoord.

Voorts is er de verklaring van mevrouw [naam] waaruit blijkt dat zij van klager reeds in de jaren '80 heeft vernomen dat hij seksueel werd misbruikt door de door [aangeklaagde 1] en [aangeklaagde 2], die zij in haar verklaring ook bij naam noemt.

Tenslotte wordt de verklaring van klager nog ondersteund door de verklaringen van zijn huisarts [naam], zijn longarts [naam], zijn vertrouwenspersoon [naam] en zijn dochter [naam] die allen onafhankelijk van elkaar hebben verklaard dat klager hen meerdere malen heeft verteld over seksueel misbruik op jonge leeftijd en tijdens zijn internaatperiode in [internaat].

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 8 jaar oud. Aangeklaagden waren voor hem personen waarin hij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagden zijn overleden kunnen tegen hen geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klager is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.6. Over (het verzoek van klager om) financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de provinciaal overste van de Congregatie de Kleine Zusters van de H. Joseph beide klachten gegrond te verklaren voorzover deze de handelingen betreffen als onder 4.3. genoemd.

Dit advies is vastgesteld op 25 maart 2014 door mr. G.A.M. Stevens, voorzitter, mr. A.M.T. Denekamp-Mulder en drs. L. Erftemeyer, leden, bijgestaan door mr. Y. Rikken, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.